

L'art d'aprendre (II)

Publicat per [Interacció](#) [1] el 10/09/2018 - 10:39 | Última modificació: 05/02/2026 - 15:20

MÉS ENLLÀ DE L'ESCOLA

La imaginació requereix veure-hi més enllà del barret que ens dibuixa [el Petit príncep](#) [2], és poder veure l'elefant dins la serp, o fins i tot la possibilitat de forma-ne part. L'acte creatiu és aquell que fa realitat **idees noves i imaginatives**. I és que la creativitat ve donada per la capacitat d'**analitzar i percebre el món de noves maneres** amb la finalitat d'establir **connexions entre idees** aparentment no relacionades que ens evoquen a generar **noves solucions**.

Fotografia: Oriol Vilapuig

La creativitat requereix risc. És per això que l'error ha de ser concebut com a eina d'aprenentatge, com una oportunitat. Educar la creativitat vol dir **educar sense por a equivocar-se.** És per això que l'aprenentatge, amb la pràctica de les **arts visuals**, proporciona un gran nombre d'**eines per activar la creativitat** personal i col·lectiva, i en definitiva, l'oportunitat de créixer més lliures o com a mínim, més conscients.

Segons [Isaac Sanjuan](#) [3] d'[Experimentem amb l'Art](#) [4], els infants "tendeixen molt a preguntar si el que han fet està bé, esperen molt l'aprovació de l'adult perquè estan acostumats al sistema educatiu escolar [...] I nosaltres sempre els responem: a tu et sembla bé? [...] **defensem un art més processual que un de productiu**"^[ii] De la mateixa manera que en molts processos artístics col·lectius, és així com ens eduquem els uns als altres en un desenvolupament continu i en xarxa. És per això que **l'objectiu de l'aprenentatge hauria de recaure més en el procés que no pas en el resultat.** El dubte és si actualment el procés d'aprenentatge és del tot transversal o a la pràctica mantenim el mateix patró que ha seguit l'educació formal el darrer segle.

"La escuela es el más grande y más anónimo de todos los patrones? [...] Ni unas nuevas actitudes de los maestros hacia sus alumnos, ni la proliferación de nuevas herramientas y métodos (...) ni, finalmente, el intento de ampliar la responsabilidad del pedagogo hasta que englobe las vidas completas de sus alumnos, dará por resultado la educación universal."^[iii] **L'educació sempre anirà més enllà** de les parets escolars. Al capdevall aprenem de tot el que ens envolta, del que veiem, de la vida al carrer, del que llegim, del que diuen, del temps que fa, del que escoltem, el que sentim, de de tot el nostre entorn i tota relació que establím.

EN TERRA DE NINGÚ

Les arts què hi pinten en tot això? Què ens poden aportar en aquest **aprenentatge permanent fora l'escola?** Segons l'escriptora i sociòloga [Eve L. Ewing](#) [5]

Necessitem **les arts** perquè **ens fan humans** complets. Però també necessitem que **les arts** siguin un **factor protector contra l'autoritarisme.** En **salvar les arts**, ens salvem d'una societat on la **producció creativa** només es permet en la mesura que serveix els **instruments del poder.**^[iv]

Ewing defensa que les **arts visuals** poden esdevenir **un potent instrument** de subversió d'allò establert i estàtic, cosa que permet **transformar discursos i generar un major esperit crític**, amb l'objectiu d'ampliar la consciència social. Seguint aquesta línia, "[Teoria crítica i educació](#) [6]" és un article que ens introdueix la figura d'[Herbert Marcuse](#) [7], de l'[Escola de Frankfurt](#) [8], qui va ser un dels màxims exponents de la [teoria crítica](#) [9]. Segons Marcuse:

L'educació només pot tenir sentit **per a l'autoreflexió crítica**, és a dir, **autoreflexió sobre la situació de submissió a una realitat administrada des de l'exterior.**^[iv]

A Catalunya el pensament de [Ferrer i Guàrdia](#) [10], més enllà de l'[Escola moderna](#) [11], es veié traduïda en l'**educació popular i cultural** dels [ateneus llibertaris](#) [12], ja aportava aquesta àmplia visió de l'**educació a**

través de la cultura de base, estructurada de manera horitzontal i amb un àmbit d'acció del tot transversal, com recull el títol "[D'allò comú permanent](#) [13]"[v]. Avui són molts i ben diversos els [ateneus](#) [14] que continuen treballant en la mateixa direcció, però també trobem projectes educatius que busquen generar **accions educatives fora dels àmbits formals**.

Més enllà de l'[oferta educativa artística](#) [15] que trobem a Catalunya, són molts els projectes educatius que treballen a partir de les arts visuals fora de l'educació reglada. De fet en molts casos, són oferts per centres d'art o museus i dinamitzats per artistes educadors.

Com a mostra trobem els projectes artístics d'[Indesitats](#) [16], que combinen recerca, producció, gestió, educació i comunicació, que sobretot incideixen en la dimensió espacial i social del territori. També els projectes d'[Experimentem amb l'Art](#) [17] són diversos i responen a les necessitats entorn el procés artístic, però esmentem l'activitat familiar [En Obert](#) [18], com una de les més diverses, creatives i mutants que plantegen. Canviant i flexible també és el projecte de l'[Habitació1418](#) [19], un dels principals projectes educatius per adolescents al [MACBA](#) [20] i al [CCCB](#) [21]. [La Fundició](#) [22] incideix en els processos artístics a barris com Bellvitge a L'Hospitalet de Llobregat, a través de la comunitat. En un context ben diferent, però també comunitàriament treballa el programa [L'aula al pati](#) [23] del centre d'art de les Terres de l'Ebre [Lo Pati](#) [24], que posa en valor el territori des de l'art contemporani.

[25]

Land Art A5Ritmes - LoPati - Amposta

Fora del nostre territori també trobem projectes educatius des de les arts visuals. N'és un exemple l'actiu [Grupo de Educación](#) [26] de [Matadero](#) [27] Madrid, que implica els visitants d'una exposició generant dinàmiques en un espai de debat en construcció permanent. Als EEUU podem trobar biblioteques convertides en espais de creació artística amb les residències d'artistes en el cas de [Projectart](#) [28]. Mentre a Europa s'obren espais on treballar la ciència des de la creació artística com el [Démostalie](#) [29] a Lió o a Portugal un taller que activa i porta al carrer [noves graffiteres](#) [30], el projecte [Lata 65](#) [31].

[32]

Participants de Lata 65 “grafitejant” a Portugal

Finalment, també a mig camí entre la mediació i la creació trobem projectes artístics com la [Feria de la flores](#) [33] de [Núria Güell](#) [34], que és un treball de mediació que prové d'un procés artístic. Consisteix en unes visites crítiques amb la realitat colombiana que representa l'obra de [Fernando Botero](#) [35], i que és analitzada i explicada per noies que han sigut víctimes d'abusos sexuals.

[La Feria de las Flores \(trailer\)](#) [33] from [Arts Coming](#) [36] on [Vimeo](#) [37].

Cada cop són més els artistes que fan d'educadors, o els educadors que també són artistes. [Luis Camnitzer](#) [38] anomena [Art Thinking](#) [39], al pensament transversal que com el procés artístic, esdevé el mètode de pensament i creació per l'aprenentatge.

com a artistes. Sinó, els artistes es limiten a treballar en l'autoteràpia i els educadors continuen treballant com a formadors i transmissors d'informació. [\[vi\]](#)

[\[i\]](#) Arenós, Paloma. '[Petits però grans artistes](#)'. [40]Criatures. Ara.cat, 5 de maig de 2012

[\[ii\]](#) Illyc, Ivan. '[La sociedad desescolarizada](#)'. [41]Buenos Aires: Godot, 2012

[\[iii\]](#) Ewing, Eve L. '[Why authoritarians attack the arts](#)'. [42]New York Times. 6 d'abril 2017

[\[iv\]](#) Solé Blanch, Jordi i Ferrer Trill, Xavier. 'Teoria crítica i educació: Projectió del pensament de Herbert Marcuse'. Temps d'educació, 2012

[\[v\]](#) '[D'allò comú permanent. Quadern pedagògic](#)'. [13]Barcelona: Sitesize, 2009

[\[vi\]](#) Camnitzer, Luis. '[Art thinking](#)' T [43]he art educators talk. 2017

[Inicieu sessió](#) [44] o [registreu-vos](#) [45] per a enviar comentaris

Etiquetes: arts i creació

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: gestió cultural

- [46]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2018/art-daprendre-ii>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://i.pinimg.com/originals/a7/9f/d1/a79fd1935617e25d140483dda5d714ec.jpg>

[3] https://twitter.com/sanjuan_isaac

[4] <https://interaccio.diba.cat/members/eart>

[5] <https://twitter.com/eveewing>

[6] <https://www.raco.cat/index.php/TempsEducacio/article/viewFile/264129/351662>

[7] https://ca.wikipedia.org/wiki/Herbert_Marcuse

[8] https://ca.wikipedia.org/wiki/Escola_de_Frankfurt

[9] https://ca.wikipedia.org/wiki/Teoria_cr%C3%ADtica

[10] <http://www.ferrerguardia.org/biografia-ferrer-guardia>

[11] <http://www.ferrerguardia.org/escola-moderna>

[12] https://ca.wikipedia.org/wiki/Ateneu_Llibertari

[13] <http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46021>

[14] https://www.ara.cat/suplements/diumenge/pais-dateneus_0_1346265372.html

[15] <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/professionals/artistics/artsplastdis/centres/index.html>

[16] <https://www.idensitat.net/ca/que-es-id>

[17] <http://www.experimentem.org/>

[18] <http://www.experimentem.org/07activitasFamilia/artEnObert.html>

[19] <https://www.habitacio1418.org/el-projecte>

[20] <https://www.macba.cat/ca/educacio>

[21] http://www.cccbeducacio.org/ca_ES?_ga=2.177703009.554875818.1529914909-1216565237.1520931694

[22] <http://lafundicio.net/>

[23] <https://aula.lopati.cat/presentacio/>

- [24] <https://www.lopati.cat/ca/>
- [25] <https://www.youtube.com/watch?v=PgQjJuU3jKk>
- [26] <https://grupoeducaciondisruptiva.wordpress.com/>
- [27] <http://www.mataderomadrid.org/index.php>
- [28] <https://projectart.org/>
- [29] <http://www.demostalie.fr/demostalie-ateliers-sciences-art/>
- [30] <https://www.youtube.com/watch?v=VuxmJHwHxtg>
- [31] <https://www.facebook.com/pg/Lata65>
- [32] <https://www.youtube.com/watch?v=-T1G9Z9NaBc>
- [33] <https://vimeo.com/201831930>
- [34] <http://www.nuriaguell.net>
- [35] https://ca.wikipedia.org/wiki/Fernando_Botero
- [36] <https://vimeo.com/artscoming>
- [37] <https://vimeo.com>
- [38] https://es.wikipedia.org/wiki/Luis_Camnitzer
- [39] <https://www.youtube.com/watch?v=mmwAgUYypCI>
- [40] https://criatures.ara.cat/Petits-pero-grans-artistes_0_694730523.html
- [41] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45945>
- [42] <https://www.nytimes.com/2017/04/06/opinion/why-authoritarians-attack-the-arts.html>
- [43] <https://thearteducatorstalk.net/en/?interview=luis-camnitzer-art-thinking-2>
- [44] <https://interaccio.diba.cat/>
- [45] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [46] <https://interaccio.diba.cat/node/7664>